

tion og en fin analyse af såvel lyd- som billedsiden med henblik på en samlet vurdering af filmen som både levning og beretning.

Det gælder din frihed havde modstandsbevægelsen som sponsor. Filmen fik premiere i maj 1946, men var tænkt færdiggjort allerede i efteråret 1945. Rübner Jørgensen går ikke nærmere ind på spørgsmålet, men man bør vel se filmen som et klart led i agitationen op til skæbnevalget, den 30. oktober. Filmen blev ingen kassesucces. Måske hang det sammen med den voldsomme politiske kritik den løb ind i. Rübner Jørgensen bestemmer filmens tendens som klar højrenationalistisk, militaristisk og »systemfjendtlig«, altså som repræsentativ for de synspunkter vi finder i Dansk Samling og hos en Villh. La Cour. Forfatteren påviser løbende forvrængninger, citatfusk, fejlplaceringer, rekonstruktioner og manipulation, og er meget tæt på at tale om historieforfalskning (s. 151). Han har således også svært ved at overbevise anmelderen om at besættelsehistorikeren overhovedet har noget at hente her som han ikke kan finde bedre andetsteds (s. 155 f.). Til gengæld fremhæver Rübner Jørgensen e.m.m. med rette filmens blivende værdi som en afspejling af de stemninger og forventninger der prægede den borgerlige del af modstandsbevægelsen i befrielsesåret 1945/46. (At de to instruktører Theodor Christensen og Karl Roos kaldte sig kommunister og var medlemmer af DKP kan i denne forbindelse undre. Men det burde være nok så oplysende for rummeligheden i det kommunistiske standpunkt under og umiddelbart efter krigen). Rübner Jørgensen kalder *Det gælder din frihed* for myteskabende og mytebærende (s. 151). Med sin forræderianklage imod politikerne, sin oppustning af modstandsbevægelsens betydning, og sin fremhævelse af frihedskampen som hele folkets kamp – blev filmen et vigtigt led i bevidsthedsdannelsen omkring besættelsen. Også i denne sammenhæng har Rübner Jørgensens bog givet nye indsigter.

Hans Kirchoff

TORBEN EJLERSEN: Kraftcenter og Fristad. Københavns historie bind 6. Efter 1945. Kbh., Gyldendal, 1983. 324 s.

Sjette og sidste bind af Gyldendals Københavns historie omhandler perioden efter anden verdenskrig. Byens liv – denne gang inden for det såkaldte mands minde – passerer revy for læserens øjne, fastholdt i et letfodet sprog og et skønsomt billedvalg. Enderne mod fremtiden er åbne, de historiske lag har endnu ikke sedimenteret sig.

Inden for denne periode var det, at København for alvor gik i opløsning som entydigt begreb. Det skete i hvert fald geografisk, og i en vis forstand også kvalitativt. Mens forfatterne til de foregående bind næppe behøvede at se ud over Valby Bakke, efterlades forfatteren til dette sidste med spørgsmålet om, hvorvidt værket handler om Københavns kommune eller om metropolen, der er Danmarks hovedstad. Spørgsmålet er ikke kun pedanteri om kommunegrænser, når hele Østsjælland – svarende nogenlunde til HT-området – i denne periode blev til et integreret pendlingsområde for bosætning og arbejde. Vi foretager ganske vist nogle svinkeærinder til bl.a. Louisiana, Køgebugt-fingeren, regionplanen og lufthavnen i Tune, men begivenhedernes scene er for det meste ærkekøbenhavnsk og synsvinklen et sted i nærheden af Rådhuspladsen.

Det er imponerende hvad forfatteren ikke har overset af små og store begivenheder, der – uden at have noget med hinanden at gøre – hober sig sammen inden for samme tidsramme. Højdepunkter i sports-, teater- og musikliv, Strøget som gågade, Havfruen uden hovede, Bonde Nielsen og B & W, pornobølgen, butiksdøden, Vestskoven, Dan Turèll og videre derudaf med de fænomener, der gav denne periode dens særlige kolorit. Ikke for at antyde, at small-talks om storbyen dominerer. Kommunalpolitik, erhvervsudvikling, sanering og byfornyelse og andre vægtige årsager til byens forandring gives sagkyndig og seriøs behandling. Heller ikke protestbevægelserne lades i stikken. Asfaltens græsrodter får deres part med omtale af Sofiegården 1969, Christiania 1971 og Byggeren på Nørrebro 1980. Den nye BZ-bevægelse havde dog åbenbart ikke manifesteret sig inden redaktionens slutning.

Stoffet er underholdende serveret og dækningsgraden er meget stor. Alligevel er der noget, der knirker, måske det ligger i værkets plan. Er selve genren, der minder om en TV-serie i bogform, problematisk? Ikke fordi værket henvender sig bredt, men fordi det gør det med så meget forskelligt på én gang, som næppe i lige grad er i stand til at engagere læseren. De tunge og langvarige processer, der ændrede byens fysiske og sociale struktur, må konkurrere om opmærksomheden med de sensationer, der prægede avisernes forsider.

En fyldig litteraturvejledning støtter den, der vil fordybe sig i en af de mange facetter.

Jørgen Sestoft

VOLLERTSEN, NILS: SPD, Socialdemokratiet og det danske mindretal. Odense University Studies in History and Social Sciences. Vol. 84. Odense University Press, 1983.

Vollertsens udgangspunkt har været, at det slesvigske spørgsmål aldrig har spillet nogen synderlig rolle hverken for SPD eller det danske socialdemokrati. Indledningsvis gennemgås de to partiers holdninger hertil i tiden ca. 1900 til 1923 (Stauning-Wels-aftalen) og den tyske mindretalspolitik over for den danske folkedel op til 1939. Vollertsen har villet undersøge, hvor vidt de to partiers holdning til Sydslesvig-spørgsmålet og især til de danskorienterede socialdemokrater i Flensborg efter 1945 lå i forlængelse af mindretalspolitikken fra før 1923, og om der til de danskorienterede socialdemokraters situation 1945-54 kan konstateres parallelle tendenser i SPD's, SD's og mindretallets generelle udvikling.

Materialesituationen har været acceptabel, omend Vollertsen med rette beklager ikke at have kunnet få adgang til tyske arkiver, eftersom statslige og kommunale arkivalier fra tiden efter 1945 er spærret for offentligheden. SPD i Kiel og Friedrich Ebert-Stiftung i Bonn har oplyst, at man dér ingen papirer havde liggende om emnet, hvilket ikke lyder synderligt troværdigt. I hvert fald har forfatteren kunnet disponere over et righoldigt dansk materiale, som uden tvivl i et vist omfang har kunnet kompensere for ovennævnte mangel.

Det skal ikke her forsøges at give et indholdsreferat af bogen. Dens overskuelige omfang (ca. 85 s. tekst) kan ikke skræmme nogen interesseret læser væk. Vollertsens tese er kort fortalt, at især de slesvig-holstenske socialdemokrater